

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลในการดำเนินงานงานศูนย์เด็กเล็กน่ายู่ในภาคใต้ เปรียบเทียบการรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กน่ายู่ของพยาบาล และเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่ายู่ โดยมีรายละเอียดและวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ พยาบาลวิชาชีพที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กน่ายู่ในระดับสถานีนามัย ศูนย์สุขภาพชุมชน ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพโรงพยาบาลและเทศบาลใน 14 จังหวัดภาคใต้ ทั้งหมด 215 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในภาคใต้, สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดในภาคใต้, สำนักงานสาธารณสุขอำเภอในภาคใต้, โรงพยาบาลในภาคใต้ และสำนักงานเทศบาลในภาคใต้, 2548) ผู้วิจัยได้ใช้ประชากรเป้าหมายเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้านี้ แต่จำนวนที่ได้รับแบบสอบถามคืน เท่ากับ 198 ชุด ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้นี้ เท่ากับ 198 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการทบทวนเอกสาร ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคลจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การทำงาน หลังจบปริญญาตรี สถานที่ปฏิบัติงาน การได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการ/คณะทำงาน ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลศูนย์เด็กเล็กจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ จำนวนศูนย์เด็กเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบ ระยะเวลาที่รับผิดชอบงานดูแลศูนย์เด็กเล็ก ระดับของศูนย์เด็กเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบ การเข้าร่วมประชุม/อบรม/ศึกษาดูงาน และข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กน่ายู่จำนวน 8 ข้อได้แก่

บุคคล/กลุ่มบุคคล/หน่วยงานใดที่มีบทบาทในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้เป็นศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ การสนับสนุนของหน่วยงาน ความเข้มแข็งของทีมงาน ความพึงพอใจในบทบาท ประโยชน์ของการพัฒนา ศูนย์เด็กเล็กให้เป็นศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ ความสะดวกในการเดินทาง หน่วยงาน/องค์กร/กลุ่มบุคคลที่ช่วยเหลือในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้เป็น ศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ เป็นแบบสอบถามที่มีผู้วิจัยสร้างขึ้นจากบทบาทเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ (กรมอนามัย, 2548ก; สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา, 2548) ประกอบด้วย การรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ ได้แก่ การรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริง ด้านการประสานความร่วมมือ จำนวน 9 ข้อ การรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการพัฒนาบุคลากร จำนวน 16 ข้อ การรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา จำนวน 8 ข้อ การรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการประกันคุณภาพ จำนวน 7 ข้อ รวมทั้งสิ้น 40 ข้อ

ลักษณะของคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 อันดับ โดยกำหนดคะแนนดังนี้

การให้คะแนนการรับรู้บทบาท

รับรู้บทบาทมากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
รับรู้บทบาทมาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
รับรู้บทบาทปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
รับรู้บทบาทน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
รับรู้บทบาทน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

การให้คะแนนบทบาทที่ปฏิบัติจริง

บทบาทที่ได้ปฏิบัติจริงมากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
บทบาทที่ได้ปฏิบัติจริงมาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
บทบาทที่ได้ปฏิบัติจริงปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
บทบาทที่ได้ปฏิบัติจริงน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
บทบาทที่ได้ปฏิบัติจริงน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน ใช้หลักการเกณฑ์การแบ่งแบบใช้อันตรภาคชั้น (ชูศรี, 2546) โดยใช้คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด หาค่าด้วย จำนวนชั้นที่แบ่ง สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด แบ่งระดับเป็น 3 กลุ่มดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.67 – 5.00 หมายถึง การรับรู้บทบาทอยู่ในระดับมากและบทบาทที่ได้ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.34 – 3.66 หมายถึง การรับรู้บทบาทอยู่ในระดับปานกลางและบทบาทที่ได้ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 2.33 หมายถึง การรับรู้บทบาทอยู่ในระดับน้อยและบทบาทที่ได้ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความตรงของเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการรับรู้และบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนอายุในภาคใต้ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน คือ อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลชุมชน 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลเด็ก 1 ท่าน และพยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านศูนย์เด็กเล็กก่อนอายุ 1 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็น ดังนี้ 1) แยกแบบสอบถามการรับรู้บทบาทและการปฏิบัติบทบาทเป็นคนละชุด 2) ปรับข้อความในแต่ละข้อให้กระชับ โดยคงความหมายเดิม และใช้ภาษาที่ง่าย 3) ไม่ต้องแยกให้เห็นว่าเป็นข้อคำถามด้านใด และ 4) ในด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ควรปรับข้อความใหม่ให้เห็นว่าพยาบาลเป็นผู้กระตุ้นหรือส่งเสริมการพัฒนา ไม่ใช่ผู้พัฒนาเอง

2. การหาความเที่ยง (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 20 คน (การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา และไม่มีกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรในการวิจัย) และนำค่าที่ได้มาคำนวณหาความเที่ยงโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของแบบสอบถามการรับรู้บทบาท เท่ากับ .97 การรับรู้บทบาทด้านการประสานความร่วมมือ เท่ากับ .92 การรับรู้บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร เท่ากับ .94 การรับรู้บทบาทด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา เท่ากับ .90 การรับรู้บทบาทด้านการประกันคุณภาพ เท่ากับ .88 สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ของแบบสอบถามบทบาทที่ปฏิบัติจริง เท่ากับ .97 บทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการประสานความร่วมมือ เท่ากับ .93 บทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการพัฒนาบุคลากร เท่ากับ .92 บทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา เท่ากับ .94 และบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการประกันคุณภาพ เท่ากับ .89

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดและท้องถิ่นจังหวัดใน 14 จังหวัดในภาคใต้

1.2 ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขอข้อมูลศูนย์เด็กเล็กในเขตรับผิดชอบที่เข้าร่วม โครงการศูนย์เด็กเล็กนำอยู่และผลการประเมิน รวมทั้งรายชื่อผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาพยาบาลศาสตร์หรือเทียบเท่าหรือสูงกว่า ที่ปฏิบัติงานอยู่ที่สถานีนามัย ศูนย์สุขภาพชุมชน ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลหรือเทศบาล และได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กในพื้นที่รับผิดชอบ

1.3 เตรียมผู้ช่วยนักวิจัยในจังหวัดชุมพร นครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา พัทลุง สงขลา ตรัง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จังหวัดละ 1 - 5 คน โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย แนวทางปฏิบัติในการส่งแบบสอบถามและติดตามแบบสอบถาม ส่วนจังหวัดระนอง สุราษฎร์ธานี และภูเก็ต ผู้วิจัยรับผิดชอบในการส่งแบบสอบถามและติดตามแบบสอบถามเอง

1.4 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยประสานไปยังเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอที่รับผิดชอบงานศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ที่กลุ่มตัวอย่างสังกัดอยู่/กลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามส่งให้ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัย สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอไม่สามารถส่งแบบสอบถามให้ได้โดยตรง ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยจะเป็นผู้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์แก่กลุ่มตัวอย่างโดยตรง

2. ขั้นดำเนินการ

2.1 ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยส่งแบบสอบถามบางส่วนให้แก่เจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเพื่อส่งต่อให้กลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มตัวอย่างโดยตรงทางไปรษณีย์ และบางส่วนผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยส่งแบบสอบถามให้เจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ/กลุ่มตัวอย่างโดยตรงและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยในการส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะแนบจดหมายแนะนำตัว ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม พิทักษ์สิทธิในการเข้าร่วมการวิจัยและชี้แจงการตอบแบบสอบถามและการส่งแบบสอบถามคืน โดยการส่งทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยได้แนบซองจดหมายติดแสตมป์เพื่อให้เจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ/กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับ

2.2 หลังจากครบกำหนดส่งแบบสอบถามแก่ผู้ช่วยวิจัยและกลุ่มตัวอย่างแล้ว 2 สัปดาห์ หากยังไม่ได้รับแบบสอบถามกลับคืน ผู้ช่วยวิจัยจะสอบถามไปยังเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ/ ผู้ช่วยวิจัย/กลุ่มตัวอย่างทางโทรศัพท์ เพื่อติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับกลับคืน โดยผู้วิจัยได้ติดตาม จำนวน 3 ครั้ง การติดตามในแต่ละครั้งห่างกัน 1 สัปดาห์ ปรากฏว่าได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 198 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.09

2.3 ผู้ช่วยวิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดก่อนนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ช่วยวิจัยได้มีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ช่วยวิจัยเสนอโครงการวิทยานิพนธ์ต่อคณะกรรมการจริยธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อตรวจสอบจริยธรรมในการวิจัยและอนุญาตในการเก็บข้อมูลต่อไป
2. การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยคำนึงถึงจริยธรรม จรรยาบรรณนักวิจัย และการพิทักษ์สิทธิพยาบาลวิชาชีพซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยทำเอกสารชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับหัวข้อการวิจัยวัตถุประสงค์การวิจัย และประโยชน์ที่จะได้รับจากทำวิจัย รวมทั้งชี้แจงให้ทราบว่าผู้เข้าร่วมวิจัยมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธได้ตามความต้องการโดยไม่มีผลใด ๆ ต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งข้อมูลทั้งหมดของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจะถูกเก็บเป็นความลับ และในแบบสอบถามจะไม่มีชื่อของผู้เข้าร่วมการวิจัย ผู้อื่นไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลดิบได้นอกจากผู้วิจัยเท่านั้น การนำข้อมูลอภิปรายผลหรือเผยแพร่ จะไม่มีชื่อของผู้เข้าร่วมวิจัยจะทำในภาพรวมของผลการวิจัยเท่านั้น พร้อมกับแนบเอกสารพิทักษ์สิทธิให้ผู้เข้าร่วมวิจัย (ภาคผนวก ข)

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์การรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กน่าน้อย โดยใช้การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบการรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลในการดำเนินงาน ศูนย์เด็กเล็กน่าน้อยโดยรวมและรายด้าน โดยใช้สถิติแบบรายคู่ (Paired t-test)
4. เปรียบเทียบการรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่าน้อยโดยใช้สถิติ ทีอิสระ (independent t-test)